

18. Ткаченко А. Іван Драч: Літературний портрет. – К.: Дніпро, 1988.
 19. Ткаченко А. Іван Драч – поет, кінодраматург, політик. – К., 2000.
 20. Юрчук О. Необароккові тенденції в українській літературі ХХ ст.: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – К., 2007.

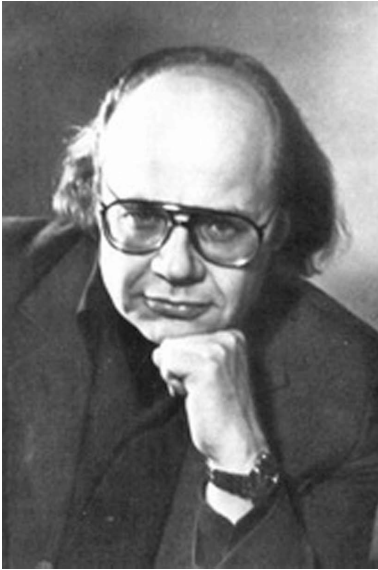
Отримано 12 вересня 2011 р.

м. Київ

В'ячеслав Левицький

БЕНТЕЖНИЙ *GENIUS LOCI* В ПОЕЗІЇ ІВАНА ДРАЧА

І. Драч належить до письменників, які звертають виняткову увагу на простір. Місце в їхніх творах виявляється не лише складником хронотопу, а й рушієм сюжету, героєм. Докладна географічна мапа, укладена за віршами шістдесятника, була б обсяговою: від Венеції до Саянів. Але один із локусів у доробку лірика здається найзагадковішим. Це Київ.

Імовірно, І. Драча нечасто зараховують до урбаністів. Хоча, як випливає з низки поезій, а також із концепції збірки “Київське небо”, він мислить свою художню лабораторію в міських координатах. У цьому плані показове зізнання ліричного суб'єкта “Київського сонету”: “...В Києві стаю Лаокооном, / Обплетений гримучим телефоном” [3, 133]. Припускаємо, що процитовані рядки не обмежуються алюзіями на тяжкість столичного побуту. Згідно з кількома

версіями Лаокоон, про якого із самоіронією згадує “я”-поет, був жерцем Аполлона [5, 37]. Письменник ніби вбачає в Києві випробування, здатне звеличити творчі злети.

Не менш суттєво й те, що Лаокоон здобуває акустичне втілення. Він обплетений саме “гримучим телефоном”. Підкреслення звучності – виняткова заслуга І. Драча в розбудові київського тексту. Справді, поети 1910-х – 1930-х рр., активізуючи такий процес в українській урбаністиці, зосереджувалися на писемній сфері. Усна царина викликала недовіру модерністів, насамперед “неокласиків”. М. Зеров у творі “Київ – традиція” сатирично відгукувався про “теревені” Е. Ляссоти, “байки” Г. Левассера де Боплана [4, 28]. Низка поетів надавали усному нарративу ідеологічного забарвлення. Ліричний суб'єкт П. Филиповича, звертаючись до Києва, констатував: “Хто повірить словам, що Андрій Первозванний / На високих горах твою славу прорік?” [8, 75]. Певний виняток у спостереженій тенденції до плекання письма уособлювали футуристи, приміром М. Семенко й А. Чужий [див.: 9, 390-391].

І. Драч співвідносить Київ із “торжеством звуку”. Наймасштабніше це засвідчено у вірші “Діти ходять по Києву”. Панораму, яка відкривається юним учасникам екскурсії, вони пізнають через мелодіку мовлення. На прогулянці “всі діалекти плюскочуть”. Зокрема, “полтавчаночки котять / своє ніжно-

ласкаве “ель”, / А гуцулята... / Випромінюють слово просончене, / прозоре, мов карамель” [2, 207]. В іншій поезії Київ 1905 р. у сприйнятті І. Франка змальовано як “розпашілий хор”, котрому протиставлений “фальцет жандарма” [2, 192]. Завдяки звукомузиці й дошукуванню “внутрішніх форм” фіксується краєвид Оболони з оболочками, “хмарами на припоні” та “кранами буйнотонними” в лоні [2, 279]. Навіть графіті Софійського собору у присвяті С. Висоцькому письменник стилізує під підслухану сповідь.

Київські локуси, вирізнені шістдесятником, досить традиційні. Спадкоємність простежується і в їх трактуванні. Наприклад, “піжон солом’янський” [2, 207] у розглянутому вірші про екскурсію ототожнюється із “солом’янськими романтиками” [6, 222] із циклу М. Рильського “Адоніс і Афродіта”. Утім чимало урбаністів із покоління “розстріляного Відродження” майже не поетизували образів київської індустрії. Д. Фальківський іще досить несподівано називав гудки заводу “Арсенал” “арфами праці” [7, 148]. Натомість І. Драч свідомо посилається й на “Арсеналу” прострілені [2, 207] священні, вічні [2, 248] груди, і на “гарячий клич” [2, 248] заводського гудка, і на “Кіберцентр”, який постає в одному переліку з Лаврою та Софією [3, 28]. Парадоксально, що споруди Печерського монастиря взагалі порівнюються із семафором [3, 18].

Зрештою, із уявленнями про Київ нині тісно пов’язаний і сам І. Драч. Розповідаючи про свої асоціації з містом, італійський славіст С. Грачотті згадав І. Драча – чи не єдиного з літераторів, окрім М. Гоголя [1, арк. 2-3].

Тож, хоча Київ у доробку шістдесятника наділений певним бентежним генієм місця, історично простір столиці невід’ємний від діяльності поета. Навіть знаменна дата в біографії письменника збігається з цьогорічним, а також із майбутніми ювілеями одного з героїв, хронотопів і рушіїв сюжету І. Драча – Софіївського собору.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Грачотті С., Левицький В.* “Рим – це повітряна куля Гоголя...”: Інтерв’ю // *Приватний архів В. Левицького.* – 2009. – Машинопис. – 3 арк.
2. *Драч І.* Вибрані твори: У 2 т. – К.: Дніпро, 1986. – Т.1: Поезії / Передм. А. Новиченка. – 351 с.
3. *Драч І.* Вибрані твори: У 2 т. – К.: Дніпро, 1986. – Т.2: Вірші та драматичні поеми. – 326 с.
4. *Зеров М.* Твори: У 2 т. – К.: Дніпро, 1990. – Т.1: Поезії. Переклади / Упор. Г. Кочур, Д. Павличко. – 843 с.
5. *Мифы народов мира:* Энциклопедия: В 2 т. / Гл. ред. С. Токарев. – М.: Сов. Энциклопедия, 1991–1992. – Т. 2. – 1992. – 719 с.
6. *Рильський М.* Лірика / Упор. А. Таран. – К.: Дніпро, 1995. – 334 с.
7. *Фальківський Д.* Ранені дні / Передм., упор. М. Неврлі. – Братислава: Словацьке педагог. тов-во; Пряшів: Відділ укр. літер-ри, 1969. – 322 с.
8. *Филипович П.* Поезії: Переклади / Упор., передм. В. Полішука. – Черкаси: Брама, 2007. – 256 с.
9. *Плутзкунь Олех S.* Abstraction and Ukrainian Futurist Literature // *Modernism in Kyiv: Jubilant Experimentation* / Edited by Irena R. Makaryk and Virlana Tkacz. – Toronto – Buffalo – London: University of Toronto Press, 2010. – P. 387-406.

Отримано 12 вересня 2011 р.

м. Київ